

Przybyszówka

Przybyszówka, wieś powstała najpewniej w II poł. XIV w. na terenie wołości rzeszowskiej.

Pierwsza wzmianka o Przybyszówce zawarta jest w spisie dochodów kapituły przemyskiej z wołości rzeszowskiej z lat 1424–39. Dane z tego wykazu dotyczą jednak 1390 r. W tym czasie z Przybyszówki wnoszono opłatę w wysokości 3 grzywien i 8 wiardunków. Na tej podstawie sądzić można, że Przybyszówka należała do większych i bogatszych osad owej wołości.

Pierwszym posesorem wsi był zapewne Jan Pakosławic ze Stróżysk, zmarły w 1374 r. Po nim wieś dzierżył jego syn Jan Feliks, zwany Starym, zmarły przed 28 IV 1438 r. Kolejnymi dziedzicami wsi byli: Jan ze Staromieścia (zm. 1443 r.) i Jan Starszy, zwany Nosem, biskup krakowski (zm. 1488 r.).

Po śmierci Jana Starszego właścicielami Przybyszówki zostali jego bratankowie Andrzej z Przybyszówki (zm. pomiędzy 1528 a 1532 r.), Stanisław Rzeszowski (zm. ok. 1541 r.) i Jan Młodszy Rzeszowski (zm. ok. 1513 r.).

Już w 1409 r. we wsi istniała parafia, która obejmowała Bziankę i leżące koło Dębicy Gumniska. W tym też czasie na terenie wsi był drewniany kościół pw. św. Mikołaja.

W 1490 r. na skutek niespłaconych długów Przybyszówkę wziął na krótko w posiadanie Jan Bostowski, właściciel wójtostwa w Sędziszowie. Niebawem doszło do zatargów między Andrzejem z Przybyszówki a dziedziczką z Sędziszowa Beatą Tęczyńską. W 1518 r. Andrzej zrzekł się praw do Przybyszówki na rzecz Jana Pileckiego.

W 1559 r. właścicielem wsi był Krzysztof Głowa, który odnowił fundację miejscowej parafii.

W XVII stuleciu wioska stanowiła własność szlachecką podzieloną. Już od początku tego wieku właścicielem części Przybyszówki był Jan Świętosławski, a po jego śmierci w 1619 r. część majątku objęła Zofia Grabińska herbu Pomian, która pozostawała jego posesorką do lat 70. XVII w. Ona właśnie jeszcze w 1617 r. powiększyła uposażenie parafii w Przybyszówce.

W latach 20. i 30. XVII w. inna część Przybyszówki należała do kasztelana sandomierskiego Mikołaja Spytka Ligęzy, właściciela dominium rzeszowskiego. Kasztelan założył we wsi szpital (przytułek) dla ubogich, który funkcjonował do lat 80. XVIII w. Część wsi dzierżoną przez Mikołaja Spytka Ligęzę po jego śmierci w 1637 r. odziedziczyła jego córka Pudencjana.

W I poł. XVII w. w Przybyszówce funkcjonował folwark. Grabińscy byli właścicielami majątku w Przybyszówce do końca XIX w.

W czerwcu 1624 r. podczas napadu Tatarów budziackich na dobra rzeszowskie nieprzyjaciel spalił drewniany kościółek oraz nieznaną bliżej liczbę chałup miejscowych włościan. Po tej inkursji tatarskiej w Przybyszówce pozostało zaledwie 36 domostw. Ostatni raz Tatarzy nawiedzili Przybyszówkę w 1672 r., pustosząc ją podobnie jak większość okolicznych osad.

W 1713 r. we wsi stało 70 domostw. Gospodarzyło tu wówczas 35 rodzin kmiecych, 20 zagrodniczych i tyleż komorniczych. Działał również młyn.

W 1785 r. w Przybyszówce zamieszkiwało 629 osób, w tym 10 Żydów. Pod koniec XVIII w. część wsi należała do Antoniego Potockiego. Po nim majątek przejął Jędrzej Jordan, który został fundatorem nowej murowanej świątyni (budowę ukończono w 1806 r.). Stary drewniany kościółek z powodu postępującej ruiny rozebrano jeszcze w 1802 r. Drewniana plebania przetrwała do lat 30. XIX w., kiedy nowy murowany budynek plebanii wzniosł proboszcz Antoni Misiewicz. Obok znajdował się ogród plebański.

W 1888 r. w Przybyszówce stały 294 domostwa, w których zamieszkiwało 1466 osób. W tym czasie obszar dworski stanowił własność Henryka Christianiego Grabińskiego (miał on powierzchnię 659 morgów pól uprawnych, 37 morgów łąk i ogrodów, 10 morgów pastwisk oraz 79 morgów lasu). Miejscowa parafia rzymskokatolicka posiadała natomiast 168 morgów roli, 1 mórg łąki i 5 morgów z ogrodem i pastwiskiem.

W 1911 r. we wsi nadal pracował młyn. W 1990 r. parafia przybyszowska liczyła 3260 wiernych.

Andrzej Gliwa
Encyklopedia Rzeszowa